

Κεφάλαιο 10

Edith Hall, ερευνήτρια του αρχαίου ελληνικού θεάτρου.

Mia laudatio.

Η κορωνίδα των επιστημονικών κλάδων μιας Φιλοσοφικής Σχολής, εκείνων που ασχολούνται με τα γράμματα, ήταν παραδοσιακά η Κλασική Φιλολογία, μια από τις παλαιότερες επιστήμες εν γένει, που έχει τις ρίζες της στην ίδια την αρχαιότητα. Ήταν οι κλασικές σπουδές που επωμίστηκαν από την εποχή της ίδρυσης των πανεπιστημίων στον ευρωπαϊκό χώρο κατά την Αναγέννηση τη μελέτη και καλλιέργεια της αρχαίας κληρονομιάς στο πνεύμα του Ουμανισμού, και είναι το αρχαίο θέατρο που αποτελεί τον πιο ζωντανό κλάδο της κληρονομιάς αυτής, γιατί το αρχαίο ελληνικό δράμα αποτελεί σήμερα αναφαίρετο στοιχείο του παγκόσμιου ρεπερτορίου, που ανέρχεται περίπου στο 1% της συνολικής θεατρικής παραγωγής στην υφήλιο. Το 2005, κατά το Α΄ Διεθνές Θεατρολογικό Συνέδριο, που έγινε στην Αθήνα με οργάνωση του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του ΕΚΠΑ, αναρωτηθήκαμε με τους ξένους συναδέλφους, τι να ήταν άραγε οι αιτίες για το γεγονός, πως ο εικοστός αιώνας να είναι η φάση της πιο ενταντικής θεατρικής καλλιέργειας του μοναδικού αυτού ρεπερτορίου, και μάλιστα οι δύο τελευταίες δεκαετίες, η δεκαετία πριν και η δεκαετία μετά το millennium, η απόλυτη ιστορική κορύφωση της καλλιέργειας αυτής σε αριθμούς. Και ήταν η επιστημονική Θεατρολογία, που ιδρύθηκε μέσα στο Μεσοπόλεμο στις γερμανόφωνες χώρες, αυτή που πρώτη ενέσχυσε πάνω στη μελέτη της ιστορίας της πρόσληψης του αρχαίου θεάτρου, σε μελέτη, αποκατάσταση κειμένων, μετάφραση, παράσταση και διασκευή, από την ίδια την ύστερη αρχαιότητα και την Αναγέννηση ως τις μέρες μας, μια προβληματική που ασπάστηκε γρήγορα και η ίδια η Κλασική Φιλολογία, όπου η σημερινή ερμηνεία και σκηνική καλλιέργεια των μεγάλων δραματικών έργων της αρχαιότητας αποτελεί έναν ξεχωριστό και πολύ δυναμικό κλάδο των ερευνητικών της ενασχολήσεων, πέρα από τις καθαρά φιλολογικές, κειμενικές και ερμηνευτικές της εργασίες.

Η ενταντική παρουσία του αρχαίου δραματικού ρεπερτορίου και η σύμπραξη της Κλασικής Φιλολογίας με τη Θεατρολογία δημιούργησε μια νέα κατάσταση, στην οποία ανταποκρίνονταν δύο θεσμικές πρωτοβουλίες, οι οποίες έφεραν τις δύο επιστήμες ακόμα πιο κοντά: 1) το 1995 ιδρύθηκε με πρωτοβουλία του Πλάτωνα Μαυρομούστακου και συνιδρυτή τον Oliver Taplin από την Οξφόρδη στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του ΕΚΠΑ στην Αθήνα το European Network of Research and Documentation of Performances of Ancient Greek Drama (Arc-net), το οποίο ενώνει γύρω στα 20 πανεπιστήμια από όλες τις χώρες της Ευρώπης στην προσπάθεια καταγραφής και μελέτης των παραστάσεων αρχαίου ελληνικού δράματος στις εκάστοτε χώρες τους και οργανώνει τα summer courses στην Επίδαυρο, όπου περίπου 50 φοιτητές από διάφορες χώρες της Ευρώπης παρακολουθούν παραστάσεις αρχαίου δράματος, συζητούν με σκηνοθέτες και ηθοποιούς και διδάσκονται μαθήματα αρχαίου θεάτρου από καλεσμένους ομιλητές και πανεπιστημιακούς επίσης από διάφορες χώρες της Ευρώπης, και 2) το 1996 ιδρύθηκε σχεδόν ταυτόχρονα στο πανεπιστήμιο της Οξφόρδης το Archive of Performances of Greek & Roman Drama (APGRD), με παρόμοια στοχοθεσία, από τους Edith Hall και Oliver Taplin, που οργάνωσε στη συνέχεια μια σειρά από θεματικά συνέδρια, των οποίων τα πρακτικά αποτελούν έναν βασικό πυρήνα στη βιβλιογραφία της ιστορίας της πρόσληψης του αρχαίου δράματος. Η σύμπραξη των δυο διεθνών θεσμών ήταν και είναι στενή, και το νεοϊδρυθέν Τμήμα

Θεατρικών Σπουδών του ΕΚΠΑ (1990), του οποίου σχεδόν όλα τα μέλη συμμετείχαν στην προσπάθεια αυτή, έγινε γρήγορα γνωστό σε διεθνή κλίμακα. Η μακροχρόνια σύμπραξη αυτή τιμήθηκε από το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο της Αθήνας με το να απονεμηθεί ο τίτλος του επίτιμου διδάκτορα του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών στον Oliver Taplin, που ήταν ιδρυτικό μέλος και στα δύο αρχεία, της Αθήνας και της Οξφόρδης, και η σημερινή σεμνή τελετή είναι κάτι σαν ολοκλήρωση αυτής της πανηγυρικής αναγνώρισης, και αφορά την Edith Hall, συνιδρύτρια του οξφορδιανού αρχείου, το οποίο παρακολουθεί την πρόσληψη του αρχαίου ελληνικού και ρωμαϊκού δράματος από την ίδια την ύστερη αρχαιότητα έως σήμερα, όχι μόνο στο θέατρο του λόγου, αλλά και στην όπερα και το χορό, τον κινηματογράφο και το ραδιόφωνο.

Αλλά με την Edith Hall περνούμε σε μια άλλη εκδοχή του κλασικού φιλόλογου, που δεν ανταποκρίνεται πια στο στερεότυπο του λογίου σχολιαστή στη σιωπή των βιβλιοθηκών και τη σκόνη των αρχείων, αλλά πρόκειται για πιο νεαρή γοητευτική επιστήμονα με κοινωνική και γυναικεία στράτευση, ακτιβίστρια υπέρ των απροστάτευτων παιδιών, η οποία εμφανίζεται τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα στο twitter, σχολιάζοντας κλασικά και σύγχρονα θέματα, αρθρογραφεί σε εφημερίδες όπως Guardian, Times, Independent κτλ., έκανε πολυάριθμες ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές για την προώθηση των κλασικών σπουδών και ήταν δραματουργικός σύμβουλος σε διάφορες θεατρικές παραγωγές αρχαίου δράματος σε αγγλικά, γερμανικά και ελληνικά θέατρα (Εθνικό Θέατρο της Αγγλίας, Shakespeare's Globe, LaMama, Royal Shakespeare Company, English National Opera, English Touring Opera, Theatercombinat, Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος). Ενώ διακρίνεται ως φιλόλογος για υψηλό επαγγελματισμό, η γραφή της είναι μερικές φορές σχεδόν ποιητική, στοχαστική, φιλοσοφημένη, ακόμα και χιουμοριστική, με ένα ανοιχτό μάτι για τις σύγχρονες παραλληλίες με την αρχαιότητα, μια ικανότητα να διεισδύσει και σε άλλες επιστήμες και μια ευχέρεια στη συνθετική θεώρηση περίπλοκων φαινομένων και ολόκληρων εποχών. Το τελευταίο της βιβλίο, «Introducing the Ancient Greeks», δίνει μια συνολική και λεπτομερειακή εικόνα της χιλιετίας της ελληνικής αρχαιότητας, αλλά δεν χρησιμοποιεί πια υποσημειώσεις και διαθέτει ελάχιστες βιβλιογραφικές αναφορές. Ωστόσο, στο θέμα της απόλυτης ανάγκης της διδασκαλίας της αρχαίας ελληνικής και της σημασίας των κλασικών σπουδών στο σημερινό κόσμο, της επικαιρότητας της αρχαιότητας σε πολλά επίπεδα, που η γνώση της δεν είναι απλώς ένα ξεπερασμένο μορφωτικό καθήκον της ουμανιστικής παράδοσης αλλά εργαλείο κατανόησης της ζώσας πραγματικότητας, είναι απόλυτα μαχητική και ανυποχώρητη, η ίδια δραστήρια με αξιοθαύμαστο δυναμισμό και θάρρος σε διάφορα μέτωπα του δημόσιου και ακαδημαϊκού βίου.

Μολοντούτο, ο δρόμος της δεν ήταν εύκολος. Κι ό,τι κέρδισε, το κέρδισε με την εξυπνάδα της, την αφοσίωσή της, το ταλέντο της, τη σκληρή δουλειά, τον ενθουσιασμό και την πίστη της στην αξία της και τη σημασία της αριστείας, που δεν είναι ένα ελιτιστικό προνόμιο και μόρφωμα, αλλά ένα διαταξικό ιδανικό, που δεν κοιτάζει καταγωγή και πορτοφόλι. Η μικρή Edith γεννήθηκε στο Birmingham, όπου ο πατέρας της έκανε την εκπαίδευσή του ως πάστορας της Αγγλικανικής εκκλησίας, και μεγάλωσε σε επαρχιωτικό περιβάλλον στο Nottingham, έχοντας όμως καλή βασική εκπαίδευση. Στο σπίτι της υπήρχε πάντα η Καινή Διαθήκη στην αρχική ελληνική έκδοση, και την πρώτη ελληνική φράση που έμαθε, ήταν το “Εν αρχή ην ο λόγος” από το Κατά Ιωάννη ευαγγέλιο. Μεγαλώνοντας άρχισε να διαβάζει Αριστοτέλη, έως σήμερα η μεγάλη της αγάπη, όπου βρήκε απαντήσεις για τα βασικά ερωτήματα της ύπαρξης, την οντολογία, την ηθική και την αισθητική. Ωστόσο ο δρόμος της προς τα κλασικά γράμματα δεν ήταν ευθύς και προδιαγεγραμμένος, αλλά εκείνη άκουγε τη φωνή της ψυχής της κι έκανε αυτό που αγαπούσε επάγγελμα και αποστολή ζωής.

Πρώτα, στα 18 της, η όμορφη Edith πήγε στη γερμανόφωνη Ελβετία ως σερβιτόρα, όπου δεν έμαθε σκι αλλά κάποια γερμανικά και να συμπαθεί τον εργαζόμενο κόσμο. Ένα χρόνο αργότερα ήρθε για πρώτη φορά στην Ελλάδα· έμεινε στην Αθήνα, πήγε στην Πάρο, τους Δελφούς, την Ολυμπία, και στο ταξίδι αυτό ανακάλυψε το εσωτερικό της τοπίο, την ελληνική φύση· ξαφνικά, όσα περιγράφει ο Πίνδαρος στις «Ωδές» του, έγιναν χειροπιαστή πραγματικότητα. Αυτό το τοπίο πράγματι υπάρχει, και το genius loci φυλάκιζε την ψυχή της και το ανήσυχο πνεύμα της για την υπόλοιπη ζωή της, και τότε αποφάσισε να σπουδάσει κλασικά γράμματα.

Σπούδασε από το 1978-82 στα Wadham College της Οξφόρδης και αποφοίτησε με επάινους. Στα χρόνια εκείνα συμμετείχε σε κινητοποιήσεις εναντίον του apartheid, σε φεμινιστικές δραστηριότητες και έβλεπε όλες τις θεατρικές παραστάσεις που μπορούσε να δει. Τα επόμενα δύο χρόνια, όταν παντρεύτηκε τον πρώτο σύζυγό της, έναν Ελληνοαμερικανό, τον οποίο θα χωρίσει επτά χρόνια αργότερα, προσπάθησε να κάνει την business woman σε μια ναυτιλιακή εταιρεία, το 1984 όμως άφησε τη δουλειά αυτή, για να υποστηρίξει έμπρακτα την ένωση των ανθρακωρύχων κατά τη μεγάλη απεργία τους εκείνη τη χρονιά. Αποφασίζει να συνεχίσει μεταπτυχιακές σπουδές και από το 1984 ως το 1987 εκπονεί διδακτορική διατριβή στο St Hugh's College της Οξφόρδης, έργο με τον καθαφικό τίτλο *Inventing the Barbarians*, που βραβεύτηκε και τυπώθηκε το 1989 και πραγματεύεται το αρχαίο στερεότυπο του εχθρού που ήταν στην αρχαία Ελλάδα ο κίνδυνος εξ Ανατολών (όπως και στα χρόνια του ψυχρού πολέμου). Το 1987 και για το επόμενο χρόνια παίρνει μια ερευνητική υποτροφία για το Cambridge, όπου όμως αναγκάζεται να αναλάβει όλα τα μαθήματα του Eric Handley λόγω αρρώστιας, οπότε το γοητευτικό μάθημα της γίνεται καθημερινή ρουτίνα. Είναι τα χρόνια όπου με τον πρώτο άντρα της είχε πραγματοποιήσει πολλά ταξίδια στην Ελλάδα, είδε ελληνικό θέατρο και κατανόησε, όπως γράφει, τις ιδιαιτερότητες της ελληνικής πολιτικής. Δεν ξέρω αν αυτό ισχύει ακόμα.

Το 1990 καταλαμβάνει την πρώτη μόνιμη θέση της σε αγγλικό πανεπιστήμιο, στο Reading, όπου εισήγαγε ως νέα μαθήματα αρχαίο θέατρο, σπουδές της πρόσληψης, ρητορική και gender studies στην αρχαιότητα. Μολοντούτο οι διδακτικοί νεωτερισμοί και η δυναμική της προσωπικότητα δεν εκτιμήθηκαν σωστά, και το 1995 το πανεπιστήμιο αρνήθηκε την προαγωγή της με την αιτιολόγηση πως το έργο της δε θα είχε ποτέ του διεθνή απήχηση. Η Edith απάντησε σ' αυτή την άδικη απαξίωση με έναν τριπλό τρόπο: έγινε lecturer στο Somerville College της Οξφόρδης, εντατικοποίησε σημαντικά τη συγγραφική και εκδοτική της δραστηριότητα και ίδρυσε, μαζί με τον Oliver Taplin, το Archive of Performances of Greek & Roman Drama (APGRD) αμέσως μετά από την αντίστοιχη ίδρυση τέτοιου αρχείου στην Αθήνα από το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του ΕΚΠΑ. Εκεί στην Οξφόρδη θα μείνει για έξι γόνιμα χρόνια ως το 2001 και εκεί γεννιούνται, μετά το γάμο της με τον δεύτερο Άγγλο σύζυγό της, οι κόρες της Sarah και Georgia. Σχεδόν σε όλες τις εκδόσεις του APGRD έχει πάρει μέρος, είτε ως συνεκδότρια είτε προσφέροντας ειδικευμένες επιμέρους μελέτες.

Μετά τα έξι χρόνια της Οξφόρδης ακολούθησαν άλλα έξι χρόνια στο Royal Holloway του Λονδίνου (2006-2012), σε καθηγητική πλέον έδρα, Research Chair for Classics, English Literature and Drama, πράγμα που σημαίνει ένα θεματικό άνοιγμα, από το οποίο ευεργετήθηκαν κυρίως οι μελέτες της πρόσληψης του αρχαίου θεάτρου. Στα χρόνια αυτά δημοσιεύονται και βιβλία για την αρχαία αποικιοκρατία, το θεσμό της σκλαβιάς, την πολιτισμική ιστορία της «Οδύσσειας» κτλ. Ως επισκέπτρια καθηγήτρια διδάσκει και στις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ολλάνδια. Μετά από μια εκστρατεία διάσωσης των κλασικών σπουδών στο Royal Holloway, η οποία εν τέλει ήταν επιτυχής, μετακινείται στην έδρα των Classics στο Kings College του Λονδίνου, όπου διδάσκει έως σήμερα. Το 2013 λαμβάνει το βραβείο Humboldt και είναι επισκέπτρια

καθηγήτρια στο Erfurt της Γερμανίας, διευθύνει το ερευνητικό project Classics and Class in Britain (2012-15) και εκλέγεται μέλος της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας, το 2015 της απονέμεται το παράσημο Erasmus και την ίδια χρονιά λαμβάνει το βραβείο Goodwin της American Society for Classical Studies. Και τώρα είναι και επίτιμος διδάκτωρ του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου των Αθηνών, εδώ στο πνευματικό και πολιτισμικό κέντρο του αρχαίου κόσμου, που τόσο αγάπησε και αγαπάει.

Η Edith Hall είναι θερμή φίλη της Ελλάδας και άγγελος φύλαξ των κλασικών σπουδών και της διδασκαλίας των αρχαίων στην εκπαίδευση. Το ότι απονέμεται ο τίτλος του επίτιμου διδάκτορα στην Edith Hall στο αρχαιότερο πανεπιστήμιο της Ελλάδας, έχει σαφώς και τη διάσταση αυτή. Είναι ένα λαμπρό και γοητευτικό παράδειγμα, τι είναι και τι μπορεί να είναι ο φιλελληνισμός σήμερα. Έχει ετοιμάσει με το BBC ντοκιμαντέρ για τα γλυπτά του Παρθενώνα, που προβάλλεται αυτές τις μέρες και ξεκινά από τα λατομεία της Πεντέλης, και είναι φυσικά μέλος της Βρετανικής Επιτροπής για την επιστροφή των γλυπτών του Παρθενώνα από το British Museum στον τόπο που ανήκουν. Πεποίθησή της είναι πως οι κλασικές σπουδές δεν είναι ένα προνόμιο των ανώτερων τάξεων της Αγγλίας μέσα στα πλαίσια μιας ελιτίστικης μόρφωσης των Λόρδων, αλλά κοινό μορφωτικό κτήμα ολόκληρης της ανθρωπότητας.

Η ερευνητική και συγγραφική δραστηριότητα της τιμωμένης είναι αξιοσημείωτη και δεν εστιάζει σ' ένα θεματικό πεδίο αποκλειστικά. Το κυρίαρχο χαρακτηριστικό αυτής της δραστηριότητας είναι οι εκδοτικές πρωτοβουλίες της και οι συνεργασίες με άλλους εκδότες· και στα μελετήματά της η μερικές φορές σαγηνευτική υφολογία, με την οποία αναπτύσσει και αφηγείται το εκάστοτε θέμα, η φιλοσοφική και στοχαστική της συγκρότηση, το χιούμορ, η ακρίβεια των πληροφοριών, οι διεπιστημονικές προσεγγίσεις και η εποπτεία σε ευρύτερους γνωσιολογικούς χώρους των humanistics, όπως είναι η ιστορία, η ιστορία του πολιτισμού, η θεατρική ιστορία, η λογοτεχνία, η μουσική και ζωγραφική, οι κοινωνικές επιστήμες, ψυχολογία και σημειολογία κτλ. Δεν αποφεύγει τους παραλληλισμούς με σημερινές καταστάσεις.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό των εργασιών της είναι η ευκολία, με την οποία προβαίνει σε εκδοτικές συνεργασίες, και μια ευρύτερη κοινωνικότητα και συναδελφική αλληλεγγύη: π. χ. η συνδιεύθυνσή της στο οξφορδιανό αρχείο για τις παραστάσεις του αρχαίου ελληνικού και ρωμαϊκού δράματος οδήγησαν σε μια σειρά από βιβλία, που είναι ουσιαστικά τόμοι πρακτικών των αντίστοιχων συνεδρίων, στους οποίους συνέβαλε και με δικές της ερευνητικές συνεισφορές, ανέλαβε όμως, σε συνεργασία ή μόνη της, την άχαρη και κοπιαστική δουλειά της εκδοτικής· αυτό αφορά τόμους όπως το 2000 *Medea in Performance 1500-2000*, που εξέδωσε μαζί με την Fiona Macintosh και τον Oliver Taplin (στον οποίο τόμο συνέβαλε με το μελέτημα “Medea on the Eighteenth-Century London Stage”, σσ. 49-74), το 2004 *Dionysus since '69: Greek Tragedy at the Dawn of the Third Millennium* μαζί με την Fiona Macintosh και την Amanda Wrigley (όπου έγραψε την «Introduction: Why Greek tragedy since the late 1960?» σσ. 1-46 και το μελέτημα “Aeschylus, race, class and war” σσ. 169-197), το 2005 *Agamemnon in Performance* μαζί με την Fiona Macintosh, τον Παντελή Μιχελάκη και τον Oliver Taplin (όπου δημοσίευσε τη μελέτη “Aeschylus’ Clytemnestra versus her Senecan tradition”, σσ. 53-76), το 2007 *Aristophanes in Performance* μαζί με την Amanda Wrigley (στον τόμο αυτόν συνέγραψε την “Introduction: Aristophanic laughter down the centuries” σσ. 1-29 και “The English-speaking Aristophanes” σσ. 66-92).

Μολοντούτο η συγγραφική και εκδοτική της δραστηριότητα στο οξφορδιανό αρχείο δεν περιορίστηκε μόνο στο ιστορικό της πρόσληψης αρχαίων δραματοουργών, αλλά οι προβληματισμοί γρήγορα απέκτησαν μεγαλύτερες διαστάσεις, γιατί η ιστορία

της πρόσληψης των αρχαίων δραμάτων οδηγεί αναγκαστικά σε μια σειρά από άλλα ζητήματα. Ένα από αυτά είναι η μεθοδολογία της θεατρικής ιστοριογραφίας, την οποία αντιμετώπισε στην πράξη σ' έναν τόμο που συνέγραψε με την Fiona Macintosh το 2005: *Greek Tragedy and the British Theatre 1660-1914*, ένα εγχείρημα που δεν δίνει πια την περιγραφή και ανάλυση μιας μοναδικής παράστασης αλλά πρόκειται για τη συνεχή αφήγηση μιας θεατρικής ιστορίας, και μάλιστα με πολύ πλούσιο υλικό και καλύπτοντας μεγάλο χρονικό διάστημα, όπου η σύνθεση, η περιοδολόγηση και η ένταξη των θεατρικών φαινομένων σε ευρύτερο πολιτισμικό γίνεσθαι κινούνται πλέον σ' ένα επίπεδο διαφορετικό από την απλή περιπτωσιολογική πραγμάτευση μιας μεμονωμένης θεατρικής παραγωγής. Και αυτό πάλι οδηγεί σχεδόν αναγκαστικά σε θεωρητικά προβλήματα της πρόσληψης της θεατρικής παράστασης από το κοινό: το 2010 η Edith Hall εκδίδει στο Λονδίνο μαζί με τον Stephen Harrop έναν τόμο με τίτλο *Theorizing performance. Greek Drama, Cultural History and Critical Practice*, στον οποίο συμμετέχουν και θεατρολόγοι σαν την Erika Fischer-Lichte, τον David Wiles, τον Freddy Decreus, την Lorna Hardwick κι άλλους και στον οποίο συνέβαλε η ίδια με ένα άρθρο «Towards a Theory of Performance Reception» (σσ. 1-28, σε εκτενέστερη μορφή στο *Arion* 12, 2004, σσ. 51-89), όπου προσπαθεί να δώσει μια σύνοψη των θεωρητικών και μεθοδολογικών προσεγγίσεων του σύνθετου προβλήματος της πρόσληψης στη θεατρική παράσταση, άρθρο που αναφέρεται και στη διεθνή θεατρολογική βιβλιογραφία σχετικά με τη θεωρία του θεάτρου.

Κοινωνιολογική είναι η προσέγγιση του αρχαίου ελληνικού θεάτρου στην κλασική περίοδο στο βιβλίο της *The Theatrical Cast of Athens: Interactions between Ancient Greek Drama and Society*, Oxford 2006, γιατί η αρχαία παράσταση όχι απλώς καθρεφτίζει την κοινωνική πραγματικότητα, αλλά είναι μέρος της, σε μια πόλη που ο καθένας γνωρίζει τον άλλον και κάθε πολίτης δεν είναι μόνο θεατής αλλά έχει συμμετάσχει και ενεργά σε δραματικό χορό· και το θέατρο, η υποκριτική και ρητορική της παράστασης βρίσκονται σε ευρεία διάσπαρση παντού στην κοινωνική ζωή της Αθήνας του 5^{ου} αιώνα, ακόμα και στη δικολαβίστικη ρητορική στα δικαστήρια ή στην πολιτική συζήτηση στην αγορά. Και τελείως άλλη πάλι είναι η υφή του εγχειριδίου *Greek Tragedy: Suffering under the Sun*, Oxford 2010. Πρόκειται για μια έξοχη εισαγωγή στην αρχαία τραγωδία, γραμμένη με εμπρίθεια, επιστημονική ακρίβεια της πληροφόρησης, αλλά ταυτόχρονα και στοχαστική, φιλοσοφημένη, γραμμένη με έμπνευση και *brío*, με μιαν ιδιαίτερη ευαισθησία και διεισδυτικότητα, σε ορισμένα σημεία με σχεδόν ποιητικό λόγο. Να δώσω ένα παράδειγμα: ξεκινά μ' έναν περιεργό και πρωτότυπο παραλληλισμό του γνωστού χωρίου του χορού στον «Οιδίποδα επί Κολωνών» 1224-1235, πως το καλύτερο στον κόσμο είναι να μην έχει γεννηθεί κανείς, και το δεύτερο καλό να φύγει όσο πιο γρήγορα μπορεί, γιατί αυτά που κυριαρχούν είναι «φθόνος, στάσεις, έρις, μάχαι και φόνου», με ένα χωρίο από τον *Εκκλησιαστή* 4· 1-2 της Παλαιάς Διαθήκης, γραμμένο περίπου την ίδια εποχή: «Και επέστρεψα εγώ και είδον συν πάσας τας συκοφαντίας τας γενομένας υπό τον ήλιον· και ιδού δάκρυον των συκοφαντούμενων, και ουκ έστιν αυτοίς παρακαλών, και από χειρός συκοφαντούντων αυτοίς ισχύς, και ου έστιν αυτοίς παρακαλών· / και επήνεσα εγώ συν πάντας τους τεθνηκότας τους ήδη αποθανόντας υπέρ τους ζώντας, ότι αυτοί ζώσιν έως το νυν». Η ταύτιση της ζωής με τον ήλιο, το *φάος*, που λάμπει αδιαφόρως επί δικαίων και αδικών, εκφράζεται έξοχα στην τραγωδία, όταν οι μελλοθάνατοι ήρωες αποχαιρετούν τον ήλιο πριν πεθάνουν: Η Αντιγόνη έτσι τελειώνει το δικό της μοιρολόγι (879-880) και ο Αίαντας, στο μονόλογο της αυτοκτονίας του, στρέφεται προς τον ήλιο. «All these tragic heroes or heroines uttered their laments under the sun which bear down upon them and whose light were about to leave forever; the audiences who watched and listened shared that sunlight with them. The same sun that watched their miseries still shines down on

our troubled planet” (σσ. 2 εξ.). Εδώ υπάρχει η εμπειρία του τόπου, του κλίματος, των μυρουδιών, των αισθήσεων και της αισθητικής του ελληνικού τοπίου, το οποίο εκτείνεται πίσω από την αρχαία σκηνή και είναι ορατό καθ’ όλη τη διάρκεια της παράστασης. Η φύση είναι μέρος της παράστασης. Ομολογώ ότι αυτή είναι η πιο θελκτική και ουσιαστική εισαγωγή στην αρχαία ελληνική τραγωδία που έχω διαβάσει, θα έλεγα μάλιστα: η πιο ελληνική, γιατί αποδίδει η ίδια, πέρα από τις αναλύσεις και συνθέσεις, κάτι από την απaráμιλλη ποιητικότητα της ίδιας της τραγωδίας.

Ένα σωστό break through αποτέλεσε ο πρωτοποριακός τόμος *New Directions in Ancient Pantomime*, που εξέδωσε με την Rosie Wyles το 2008 στην Οξφόρδη, και αυτός αποτέλεσε ενός συνεδρίου, αφιερωμένο στο παραμελημένο από τους φιλόλογους φαινόμενο της ύστερης αρχαιότητας, γιατί η ορχηστική παντομίμα με το μιμητικό της χορό δεν παρουσιάζει κάποιο σωζόμενο κειμενικό υπόβαθρο, η οποία είναι ωστόσο τόσο χαρακτηριστική για την περιρρέουσα πολιτισμική ατμόσφαιρα και το stage business των ελληνιστικών χρόνων, τόμος που έδωσε στη σχετική έρευνα μια ισχυρή ώθηση. Το βασικό κίνητρο της ενασχόλησης με τον Παντόμιμο είναι η επίγνωση, πως το ιστορικό της πρόσληψης του αρχαίου δράματος και θεάτρου αρχίζει ήδη στην ίδια την αρχαιότητα, στους ελληνιστικούς χρόνους, κυρίως με το μίμο και τον παντόμιμο. Αυτός ο τόμος μάλιστα έχει από πολλές απόψεις τη δική της προσωπική σφραγίδα: δεν γράφει μόνο την εμπειριστατωμένη εισαγωγή «Pantomime: a lost chord of ancient culture” (σσ. 1-40), που αναδεικνύει το ερευνητικό κενό που εξακολουθεί να υπάρχει, παρουσιάζει στη συνέχεια ένα λατινικό ποίημα, το οποίο ενδεχομένως αποτελεί το μόνο κείμενο που έχει σωθεί από τα συνοδευτικά χορωδιακά άσματα του παντομίμου («Is the ‘Barcelona Alcestis’ a Latin pantomime libretto?”, σσ. 258-282), προσφέρει και ένα κεφάλαιο από την ιστορία της πρόσληψης του είδους, συνδέοντας τον αρχαίο παντόμιμο με τις αναγεννησιακές αρχές του έντεχνου μπαλέτου («Ancient pantomime and the rise of ballet” σσ. 363-377), ιδέα τελείως πρωτότυπη, και ως παραλειπόμενα προσφέρει μια πλούσια επιλογή από πηγές και περιγραφές του ελληνικού και λατινικού παντομίμου, μαζί με τα σχετικά χωρία στο πρωτότυπο και μετάφραση, και αποσπάσματα από τις σχετικές ομιλίες του συριακού ρήτορα Ιακώβου του Sarugh γύρω στα 500 μ. Χρ. με μετάφραση από τα συριακά («Appendix: selected source texts including Jacob of Sarugh’s Syriac Homilies on the theatre”, σσ. 378-419). Σχεδόν 120 σελίδες σ’ αυτόν τον πρωτότυπο τόμο, τόσο σημαντικό για τις απαρχές του μη-λεκτικού θεάτρου στην ευρωπαϊκή παράδοση, που ενδιαφέρει ιδιαίτερα τη σημερινή Θεατρολογία, είναι δικά της.

Μια απaráμιλλη μεθοδολογική και γνωσιολογική virtuosità διακρίνει κανείς και στο βιβλίο της *Adventures with Iphigenia in Tauris: A Cultural History of Euripides Black Sea Tragedy*, New York 2013, δημοσιευμένο στις Onassis Series in Hellenic Culture, αφιερωμένο σ’ ένα έργο το οποίο αγαπούσε διαχρονικά, όχι μόνο ως μια από τις escape tragedies του Ευριπίδη (έχει ασχοληθεί ακόμα και με το σατιρικό μιμόδραμα «Χαρίτων» από την αιγυπτιακή Οξύρυγχο στα πρωτοχριστιανικά χρόνια, παρωδία της ταυριακής «Ιφιγένειας»), αλλά επειδή πραγματεύεται ένα αποικιοκρατικό θέμα των αρχαίων Ελλήνων (με παραλληλισμούς με την αγγλική αποικιοκρατία στον τόμο *India, Greece & Rome 1757-2007* που εξέδωσε το 2010 μαζί με την Phiroze Vasunia), επίσης τη σύγκρουση με έναν βαρβαρικό πολιτισμό, όπου τα βαρβαρικά ήθη και έθιμα ετεροπροσδιορίζουν την πολιτισμική ανωτερότητα των Ελλήνων, τον αυτοστερεότυπο τους (βλ. τη διδακτορική της διατριβή *Inventing the Barbarian: Greek Self-Definition through Tragedy*, Oxford 1989, τη νέα κριτική έκδοση των “Περσών” το 1996 με εισαγωγή, μετάφραση και σχόλια, τον τόμο *Cultural Responses to the Persian Wars*, που εξέδωσε το 2007 μαζί με την Armanda Wrigley στην Οξφόρδη), αλλά και το γενικότερο ενδιαφέρον της για τις ελληνικές αποικίες στον Ευξείνιο Πόντο και το

θέατρό τους (βλ. τον τόμο *Theatre and Performance in the Ancient Black Sea*, που θα εκδώσει το 2018 μαζί με τον David Braund και τον Richard Wyles)· και τέλος επειδή η απόδραση της Ιφιγένειας από τη χώρα των Ταύρων, την Κριμαία, είναι ένα από τα θέματα που της άρεσαν προσωπικά και υπό τη φεμινιστική σκοπιά της ερμηνείας: πώς μια έξυπνη γυναίκα, αιχμάλωτη στα χέρια βαρβάρων, ευάλωτη και σε δύσκολη θέση, κατορθώνει με τεχνάσματα να ξεφύγει από τη βαρβαρική Κριμαία (στις διασκευές ως Θόας εμφανίζεται συχνά ως τούρκος Σουλτάνος) και να γυρίσει στην πατρίδα της μαζί με το αγαλματίδιο της Αρτέμιδος, θέμα που ενθουσίασε τα φεμινιστικά κινήματα σ' όλο τον 20^ο αιώνα. Η σύνθεση των αρχαιολογικών, απεικονιστικών, κειμενικών και φιλολογικών τεκμηρίων της αρχαιότητας (μετά από τη σημαντική επίδραση που είχε στην αρχαιότητα το κείμενο χάθηκε και επανακαλύφθηκε στη Θεσσαλονίκη στον πρώιμο 14^ο αιώνα) μαζί με τις διασκευές στην εποχή του Διαφωτισμού, την προσάρτηση της Κριμαίας στη Ρωσική Αυτοκρατορία το 1783, τη μεταρρυθμιστική όπερα του Christoph Willibald Gluck την ίδια χρονιά στο Παρίσι (έξοχες οι μουσικολογικές ερμηνείες της για τη μετάδοση του συναισθήματος μέσω της μουσικής του) και το ουμανιστικό δράμα του Γκαίτε το 1786, που θαυμάστηκε πολύ στην εποχή του για την ανωτερότητα της ανθρωπιστικής αντίληψης και απομυθοποιήθηκε από την πρόσφατη γενιά Γερμανών λογοτεχνών ως αποικειοκρατικό μόρφωμα, καθώς και η αναβίωση του θέματος μέσα στα φεμινιστικά κινήματα του 20^{ου} αιώνα, είναι ένα συναρπαστικό και πλούσιο σε βιώματα και γνώσεις ανάγνωσμα, εξαντλητικό και συστηματικό ως προς την τεκμηρίωση, το οποίο δηλώνει την ωριμότητα της γραφής, την οικουμενικότητα της σκέψης και τη συνθετική ικανότητα, η οποία κινείται εξίσου άνετα σε ιστορία και φιλολογία, φιλοσοφία και τις τέχνες ταυτόχρονα με την ίδια μαεστρία.

Ειδική μνεία πρέπει γίνει και σε ένα άλλο βιβλίο, που αφορά άμεσα τη Θεατρολογία και χρησιμοποιείται ευρέως και στην πανεπιστημιακή διδασκαλία, το οποίο εξέδωσε η Edith Hall το 2002 στο Cambridge μαζί με την Pat Easterling (για την οποία έχει συνεκδώσει και τιμητικό τόμο: *Sophocles & the Greek Tragic Tradition*, Cambridge 2009): *Greek & Roman Actors: Aspects of an Ancient Profession*, στο οποίο έχει συμβάλει και ο υποφαινόμενος («Acting in the Byzantine theatre: evidence and problems», σσ. 304-324). Στον τόμο αυτό, που εστιάζει στην ιδιότυπη αρχαία υποκριτική, χρησιμοποιώντας το προσωπείο το οποίο κωδικοποιεί τυπολογικά, κοινωνιολογικά και αισθηματολογικά τη μιμική έκφραση, δίνοντας στο υπόλοιπο σώμα πρόσθετες εκφραστικές δυνατότητες, συμμετείχαν μια σειρά από τους πιο γνωστούς κλασικούς φιλολόγους της εποχής μας, συνεισέφερε η ίδια δύο βασικά κεφάλαια, χαρακτηριστικά το πρώτο και το τελευταίο: «The singing actors of Antiquity» (σσ. 3-38) και «The ancient actor's presence since the Renaissance» (σσ. 419-434).

Και τελειώνοντας, ανάμεσα στα βιβλία που δεν έχουν άμεσα θεατρολογικό αλλά ευρύτερα γνωσιολογικό ενδιαφέρον για την αρχαιότητα πρέπει να αναφερθεί οπωσδήποτε το *Introducing the Ancient Greeks. From Bronze Age Seafarers to Navigators of the Western Mind*, New York/London 2014 (σε ελληνική μετάφραση *Αρχαίοι Έλληνες*, Αθήνα 2016), μια επιβλητική σύνθεση γνώσεων για τον αρχαίο κόσμο που απευθύνεται σε ένα ευρύτερο κοινό· εδώ η τιμώμενη αφήνει πλέον τη σχολαστική παρουσίαση ενός θέματος με τον γνωστό ακαδημαϊκό τρόπο (δεν έχει ούτε μια υποσημείωση και παραπομπή, αλλά μόνο μια επιλεγμένη βιβλιογραφία του τύπου *further readings* στο τέλος), και προχωρεί στην εξακρίβωση δέκα χαρακτηριστικών γνωρισμάτων των αρχαίων Ελλήνων, στα οποία αφιερώνονται ισάριθμα αντίστοιχα κεφάλαια, γνωρισμάτων που μπορούν να τεκμηριωθούν από την εποχή του χαλκού ως την ύστερη αρχαιότητα, μη φοβούμενη να κατηγορηθεί από τους συναδέλφους της

κλασικής φιλολογίας και της κοινωνικής ανθρωπολογίας για τη δημιουργία κατασκευασμένων εθνοστερεότυπων, γιατί μερικά από τα συλλογικά χαρακτηριστικά αυτά θεωρούνται και τώρα τυπικά για τη συμπεριφορά και φιλοσοφία ζωής των σημερινών Ελλήνων. Αυτό το βιβλίο είναι μέρος της ευρύτερης εκστρατείας της τιμωμένης να κάνει τις κλασικές σπουδές προσιτές και τον αρχαίο κόσμο γνωστό σ' ένα ευρύτερο σημερινό αναγνωστικό κοινό και κατ' αυτόν τον τρόπο να αναχαιτίσει την παγκόσμια συρρίκνωση των humanistics. Ασφαλώς θα θέλατε να μάθετε, ποιες είναι οι χαρακτηριστικές ιδιότητες αυτές· ιδού: ποντοπορία (σχέση με τη θάλασσα, κατοικούν κυρίως σε λιμάνια, ξέρουν κολύμπι), καχυποψία απέναντι σε κάθε μορφή εξουσίας, σεβασμός στην ατομικότητα και την ατομική πρωτοβουλία, ένα φιλέρευνο και φιλοπερίεργο πνεύμα· ακόμη: είναι ανοιχτοί προς νέες ιδέες, είναι ευφυείς και πνευματώδεις, είναι ανταγωνιστικοί, είναι δεινοί ρήτορες και διαθέτουν ευφράδεια, θαυμάζουν την αριστεία σε ταλαντούχους ανθρώπους και είναι επιρρεπείς σε πάσης φύσεως απολαύσεις. Τα σχόλια είναι δικά σας.

Η Edith Hall είναι και έξοχη και ευαίσθητη μεταφράστρια του ποιητικού λόγου. Τις εκδόσεις αρχαίων κειμένων έχει διανθίσει με δικές της αποδόσεις στα αγγλικά που μαρτυρούν την ύπαρξη μιας φλέβας ποιητικής και έχει προσφέρει εισαγωγές σε μια σειρά από εκδόσεις αρχαίων δραματουργών. Μεγάλος είναι ο κατάλογος των ανταγωνιστικών projects στα οποία εξασφάλισε χρηματοδότηση, και από τα οποία προέκυψαν και μονογραφίες και συλλογικοί τόμοι, όπως τα βιβλία για τους αρχαίους σκλάβους (*Reading Ancient Slavery*, μαζί με τους Richard Alston και Laura Proffitt, Duckworth: Bristol 2010, *Ancient Slavery & Abolition*, μαζί με τους Richard Alston και Justin McConnell, Oxford 2011), την πολιτισμική ιστορία της επιστροφής του Οδυσσέα (*The Return of Ulysses: A Cultural History of Homer's Odyssey*, London/Baltimore 2008), για την ιστορία των κλασικών σπουδών στην Αγγλία (*Greek and Roman Classics in the British Struggle for Reform*, μαζί με τον Henry Stead, London 2015), για τις γυναίκες κλασικούς φιλόλογους (*Women Classical Scholars: Unsealing the Fountain from the Renaissance to Jacqueline de Romilly*, μαζί με την Rosie Wyles, Oxford 2016), ενώ ετοιμάζει και ένα εκλαϊκευτικό βιβλίο για την ιστορία των κλασικών σπουδών (*A People's History of Classics*, μαζί με τον Henry Stead, Routledge 2019). Πέρσυ έχει εκδώσει ένα συλλογικό βιβλίο με τίτλο: *Ancient Greek Myth in World Fiction since 1989*, μαζί με την Justin McConnell, London 2016). Για τη συγγραφή ενός νέου βιβλίου για τον Αριστοτέλη ταξίδευε επίσης πέρσυ στα χνάρια του αρχαίου φιλοσόφου στην Ελλάδα και τη Μικρασία, αρχίζοντας από τα παραθαλάσσια αρχαία Στάγειρα στο θρακικό πέλαγος· το βιβλίο θα έχει τον τίτλο *Happiness: Ten Ways Aristotle Can Change Your Life* (2018).

Κυρίες και Κύριοι, όπως έχετε καταλάβει δεν είναι εύκολη υπόθεση να περιγράψει κανείς τις δραστηριότητες της τιμωμένης, και μόνο στον τομέα των αυτοτελών δημοσιευμάτων και συλλογικών εκδόσεων. Σ' αυτό πρέπει να προστεθούν περί τα εκατό άρθρα σε peer reviewed επιστημονικά περιοδικά της κλασικής φιλολογίας και συναφών ειδικοτήτων, μια πολύ πλούσια δημοσιογραφική δραστηριότητα και αρθρογραφία στον Τύπο της Αγγλίας, για θέματα της αρχαιότητας αλλά και για την επικαιρότητα, μια ολόκληρη σειρά από ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές, δίνει συνεντεύξεις, προβαίνει σε πιο πρακτικές εργασίες ως δραματουργικός σύμβουλος σε διάφορα θέατρα, έχει μια έντονη δραστηριότητα ως καλεσμένη και περιζήτητη ομιλήτρια σε πανεπιστήμια και συνέδρια και μια εξίσου έντονη παρουσία της στα social media, όπου καταθέτει εμπειρίες, σκέψεις, ανακαλύψεις, αισθήματα, σχόλια, φωτογραφίες, εντυπώσεις από διαβάσματα και ταξίδια κτλ. Ο κατάλογος των βραβείων και διακρίσεων που έχει πάρει είναι μεγάλος και εντυπωσιακός, όπως επίσης η λίστα των επιχορηγήσεων για επιστημονικά και ανταγωνιστικά projects που έχει

υποβάλλει και διευθύνει η ίδια. Όλ' αυτά θα έπρεπε να δημοσιευτούν σε μια ξεχωριστή βιβλιογραφία και καταγραφή δραστηριοτήτων, γιατί με την Edith Hall έχει εμφανιστεί ένας νέος τύπος του κλασικού φιλόλογου, πιο εξωστρεφής, κοινωνικός, μαχητικός, πιο δημόσιος και ανυποχώρητος αν πρόκειται για την προβολή και υπεράσπιση των κλασικών σπουδών και τη διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών. Έτσι ένα μέρος της ακαδημαϊκής δραστηριότητας απευθύνεται πλέον σ' ένα ευρύτερο κοινό, καθώς και σε υπεύθυνους πολιτικούς και κέντρα λήψης αποφάσεων σχετικά με την παιδεία. Και είναι και αυτή η πλευρά της που συνέβαλε στην απόφαση, το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του ΕΚΠΑ να προτείνει στη σύγκλητο του ιδρύματος να απονεμηθεί στην διακεκριμένη Αγγλίδα ερευνήτρια η ανώτερη διάκριση που έχει να δώσει ένα πανεπιστήμιο, τον τίτλο του επίτιμου διδάκτορα.

Κυρίες και Κύριοι, το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, που έχει διανύσει αισίως το ένα τέταρτο του αιώνα της ύπαρξής του, έχει τιμήσει ως τώρα με την ανώτατη αυτή ακαδημαϊκή διάκριση 13 προσωπικότητες του καλλιτεχνικού και επιστημονικού χώρου, της Ελλάδας και του εξωτερικού: σκηνοθέτες, ηθοποιούς, δραματουργούς, μεταφραστές, κριτικούς και δοκιμιογράφους, συγκεκριμένα τους Ζυλ Ντασσέν, Αλέξη Σολομό, Ελένη Χατζηαργύρη, Ιάκωβο Καμπανέλλη, Μάριο Πλωρίτη, Ελένη Χατζηαργύρη, Κώστα Γεωργουσόπουλο, Λυκούργο Καλλέργη, Κώστα Πασχάλη, Διονύση Φωτόπουλο, Peter Stein, και από το χώρο της επιστήμης του θεάτρου τον παγκοσμίως κορυφαίο Αμερικανό θεατρολόγο Marvin Carlson και επίσης από την Αγγλία τον κλασικό φιλόλογο Oliver Taplin, που τόσο έχει συμβάλει με τις ανακαλύψεις του για την αρχαία παράσταση και την θεατρική πρόσληψη των αρχαίων δραματικών έργων σε μια θεατρολογικότερη ματιά πάνω σ' αυτά τα αθάνατα σκηνικά κείμενα, που σήμερα ακόμα συγκινούν τον κόσμο. Με τη σημερινή απονομή της ίδιας τιμής στην Edith Hall, συνιδρύτρια του οξφορδιανού Αρχείου των Παραστάσεων του Αρχαίου Ελληνικού και Ρωμαϊκού Δράματος, στη συνέχεια της ίδρυσης, από το Τμήμα μας στην Αθήνα, του Ευρωπαϊκού Δικτύου Έρευνας και Τεκμηρίωσης Παραστάσεων του Αρχαίου Ελληνικού Δράματος, συνεχίζεται και ολοκληρώνεται η αναγνώριση αυτή, δίνοντας στις κλασικές σπουδές διεθνώς μια ώθηση προς νέα κατεύθυνση, που οδηγεί πλέον στην ένταξη των σπουδών της ιστορίας της πρόσληψης του αρχαίου θεάτρου στο παραδοσιακό κορμό των επιστημονικών αναζητήσεων της κλασικής φιλολογίας, τιμώντας μια δυναμική προσωπικότητα του χώρου, που πέρα από το καταπληκτικό επιστημονικό της έργο διεξάγει και αγώνα για τη διατήρηση των κλασικών σπουδών στα πανεπιστήμια και για την καλλιέργεια της γνώσης της γλώσσας στην εκπαίδευση, στην κοινή γνώμη και στα κέντρα αποφάσεων της εκπαιδευτικής πολιτικής.

Dear Edith, it is a great pleasure and an outstanding honour for the Department of Theatre Studies, for me personally, and the whole National and Capodistrian University of Athens, the oldest in this old and beautiful country, to have you with us in this humble ceremony and to award you the title of doctor honoris causa of the Theatre Studies of the University in that city where theatre was created and which continues to be an outstanding symbol of European culture. Με την απονομή του τίτλου του επίτιμου διδάκτορος του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου των Αθηνών, το παλαιότερο Πανεπιστήμιο της χώρας βραβεύει μ' αυτή τη σεμνή τελετή τις γενναιόδωρες προσφορές σου στην έρευνα του αρχαίου δραματικού θεάτρου και την ανάδειξη της αρχαίας κληρονομιάς στον σύγχρονο κόσμο, την αφοσίωσή σου στον αγώνα της αναγνώρισης της σημασίας των κλασικών σπουδών και της διατήρησης της γνώσης των αρχαίων ελληνικών στη σημερινή εκπαίδευση και στη μορφωτική συνείδηση του κόσμου, τιμά την εξέχουσα προσωπικότητά σου στην ακαδημαϊκή κοινότητα των θεατρικών σπουδών και της

κλασικής φιλολογίας ανά την υφήλιο, δίνοντας έμφαση στη διερεύνηση της τύχης της αρχαίας θεατρικής κληρονομιάς στην ιστορία του ευρωπαϊκού πολιτισμού, και το πολυσχιδές και πρωτοποριακό σου συγγραφικό έργο, που σου εξασφάλισε μια μόνιμη θέση στη σύγχρονη βιβλιογραφία σχετικά με το αρχαίο θέατρο κι όχι μόνο, τιμά τη σταθερή σου προσήλωση σε παραδοσιακές μεθόδους της έρευνας και γνώσης των κειμένων σε συνδυασμό με νεώτερες μεθοδολογικές προσεγγίσεις, που εκλαμβάνουν τα δραματικά κείμενα της αρχαιότητας όχι μόνο ως υπέροχη ποίηση αλλά και ως λεκτικές παρτιτούρες για σκηνικές παραστάσεις, εφαρμόζοντας νεωτερικούς προσανατολισμούς με κριτικό πνεύμα και κρατώντας απόσταση από τα θεωρητικά συμπεράσματα ολιστικών και φορμαλιστικών μεθόδων ανάλυσης, μένοντας στο συγκεκριμένο και αποδείξιμο· αναγνωρίζει και επιβραβεύει τις συνθετικές σου ικανότητες και διεπιστημονικές και διαχρονικές προσεγγίσεις, αγγίζοντας συχνά μια πολύπλευρη πολιτισμική ιστορία με επίκεντρο το θεατρικό φαινόμενο, την ευαίσθητη και δεισδυτική πραγμάτευση και ανάλυση έργων και παραστάσεων, την ισορροπημένη σύζευξη επιστημονικότητας και ποιητικότητας σε πολλά από τα γραπτά σου, τη στράτευσή του υπέρ των αδύναμων και αδικημένων, που ήταν για μεγάλα χρονικά διαστήματα του ευρωπαϊκού πολιτισμού οι γυναίκες, τα παιδιά, οι κοινωνικά αδύναμοι και μη προνομιούχοι, οι lower class people, μιας που έρχεσαι από την Αγγλία, που σωστά θεωρείς πως και αυτοί έχουν δικαίωμα στη γνώση και το βίωμα του μεγαλείου του αρχαίου πολιτισμού, που κορύφωμά του ήταν από πολλές απόψεις το θέατρο.

Το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο των Αθηνών, τέλος, με την αναγνώριση και τη διάκριση αυτή, την ανώτερη που έχει να δώσει, τιμά και τον εαυτό του, δεχόμενο στην εκλεκτική χορεία των επίτιμων διδασκτόρων του έναν νέο διακεκριμένο εταίρο, που συνδυάζει και συμφιλιώνει στο πρόσωπό του την Επιστήμη και την Τέχνη.